

פתיח די' תגוא' אטעפ

2

ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה

(1) אטעפ

וְכָאתָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הֵהָם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הֲגֵדְתִּי
הַיּוֹם לָהּ אֱלֹהֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם
לָקַחַת לָנוּ. וְכֹה נֶאֱמָר

ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה. [נשי"]

1 הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל הקשה על דברי רש"י מדוע מדבר על דרך השלילה, שאינך כפוי טובה, היה לו לומר בדרך החיוב, ואמרת אליו - שאני מכיר טובה.

ותירץ, להכיר בטובתו של הקדוש ברוך הוא איננו יכולים כי ה'

יתברך הוא אין סוף וחסדיו גדולים ועצומים מי יכולם, אנו קרוצי חומר החיים חיי שעה, איננו-מסוגלים להבין ולקלוט אפס קצהו של כל הטובות שגומל עמנו בכל רגע ורגע, בכל יום ויום ערב ובוקר וצהרים, כיצד נוכל להכיר לו טובה, הלא בשכלינו הקט באמת איננו מכילים את גודל ועוצם טובתו של הקדוש ברוך הוא אלינו.

11 ואלא פטור בלא כלום אי אפשר, לכך הגם שאיננו מסוגלים להכיר בכל היקף הטובות הסובבים אותנו, לכל הפחות שלא נהיה כפויי טובה, זהו שאומר רש"י ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה, אף שאינך מסוגל להכיר בטובה, עם כל זה לכל הפחות אינך כפוי טובה.

אילו פיננו מלא שירה

16 בזה אמרתי לפרש ענין נוסף בתפילת נשמת כל חי, אנו אומרים "אילו פיננו מלא שירה כים ולשונינו רינה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע וידינו פרושות כנשרי שמים ורגלינו קלות כאיילות, אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלוקינו על אחת מאלף אלף אלפי אלפים וריכי רבבות פעמים הטובות שעשית עם אבותינו ועמנו", אריכות גדולה יש בזה לומר שאיננו מסוגלים להודות לקדוש ברוך הוא כפי ערך הטובות שעושה עמנו מאז ועד עתה.

21 אלא שהפליאה קמה וגם ניצבה מהמשך הדברים: "על כן איברים שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפנו ולשון אשר שמת בפינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו", הרי שלפתע כל האיברים מודים ומשבחים, והלא אך לפני רגע קט אמרנו כי אין ביכולתנו להודות על אפילו על טובה אחת מני רבות וכיצד כעת לפתע כל האיברים קמים מרוממים ומשבחים ללא כל חיסרון.

26 הביאור יש לומר, בתחילה כאשר אנו באים ומבקשים להכיר טובה לקדוש ברוך הוא על כל הטוב, זה באמת איננו יכולים, ואילו פיננו

(1)

מלא שירה אין אנחנו מספיקים להודות לו על אחת מאלף, כי איננו בדרגה כלל שאנו מכירים את רוב חסדיו עמנו, אולם עם כל זה אסור לנו להיות כפויי טובה, זהו תורף הודאת האיברים בהמשך, לא מצד הכרת טובה לקדוש ברוך הוא, אלא רק בשביל לא להיות כפוי טובה. זהו עומקם של דברי רש"י במה שכתב כאן, ואמרת אליו – שאינך כפוי טובה.

2
me

המספר יותר מדאי בשבח הקב"ה נעקר מן העולם

הגמרא במגילה (כה ע"א) מספרת על שליח ציבור שירד לפני רבי חנינא ואמר, "האל הגדול הגבור והנורא האדיר והחזק והאמיץ", אמר לו רבי חנינא, וכי סיימת את כל שבחי הקדוש ברוך הוא, הרי אין להם סוף ומכיון שכן אסור גם להתחיל, ואפילו את שלושת השבחים הראשונים אם לא שהיה משה רבינו אומרם בתורה ובאו אנשי כנסת הגדולה ותיקנום בתפילה, לא היינו אומרים אותם מעצמנו, ואתה הולך ומוסיף מעצמך שבחים רבים כל כך.

עוד מובא שם בגמרא (יה ע"א): "מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהילתו – למי נאה למלל גבורות ה', למי שיכול להשמיע כל תהילתו. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא יותר מדאי נעקר מן העולם שנאמר (איוב לו, כ): "היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבולע". כי למעשה אין מי שיכול לספר את כל שבחיו של ה' יתברך, לפיכך אין נראה לספר מדעתו אלא את מה שתקנו חכמים.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח

ותמה המהב"ל הלא בדברי הגמרא הללו מבואר שאין להמשיך ולספר בשבחי הקדוש ברוך הוא ולהרבות בהם יותר מידי בדברים שלא תיקנו לנו חז"ל לאומרם באופן מדויק, ואם כן מהו שנאמר בהגדה של פסח "וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", וכמו כן מובא המעשה באותם החכמים שהיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, והלא אסור להרבות כל כך שהרי אין מי שיכול לספר את כל נפלאותיו, וממילא גם אין להרבות בהם כלל יותר ממה שתיקנו, וכיצד נאמר כל המרבה הרי זה משובח, אדרבה כל המרבה הרי הוא נעקר מן העולם.

התשובה היא, שצריך להבחין כאן בב' ענינים אלו, ואף כי באמת אין להרבות בשבחי של הקדוש ברוך הוא מצד זה שאנו באים להכיר לו טובה על כל הטובות, שהרי באמת איננו מכירים בכל תהילתו, נפלאותיו וטובותיו, על כן אין נאה לנו להודות לו כלל, אולם זאת מחויבים אנו שלא נהיה כפויי טובה, ואם לא נודה לו כלל, אזי אין לך כפיות טובה גדולה מזו, על כן יש לשבחו בכל מה שאפשר רק כדי לא להיות כופר בטובתו של מקום.

28

31

36

2

בזה נוכל להבין ולתת טעם בפרק תהלים שאנו אומרים בכל יום ג' פעמים, (פרק קמה): "תהילה לדוד ארוממך אלוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד", דוד המלך עליו השלום הולך ומשבח את הקדוש ברוך הוא בפרק זה, עד כדי כך שאמרו בגמרא (ברכות ד ע"ב), "כל האומר תהילה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא", ובפסוקים הראשונים מקדים עוד ואומר (פסוקים ב-ג): "בכל יום אברכך ואגדלה שמך לעולם ועד. גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר".

לצוננו להקדים בזה ששבחיו של הקדוש ברוך הוא הינם אינסופיים, בל נטעה לחשוב כי פרק זה מקיף את כל שבחי ה' ונפלאותיו, אלא דע לך כי לנפלאותיו אין חקר, וגדלותו ורוממותו הינה לעולם ועד, מה שאין שכל אנוש יכול להשיג כלל, ובכל זאת, פטור בלא כלום אי אפשר ועל כן במשך כל הפרק כן אומר את נפלאות ה' יתברך וגדולתו.

וענין זה יבואר על דרך הנ"ל, שאין בזה הכרת טובה לקדוש ברוך הוא, כי זה אין ביכולת בן אנוש להשיג, ומי שמרבה בשבחים נעקר מן העולם, אבל על כל פנים יש בזה כדי לא להיות כפוי טובה על כל חסדיו וטובותיו של מקום, רק שעלינו לדעת ולהשריש בטרם סיפור נפלאותיו כי לעוצם גדולתו אין חקר וגבול, ורק אז ניתן להתחיל ולספר, ואכן בזה האופן כל המרבה לספר הרי זה משובת.

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך (כת, ב)

לכאורה כך היה צריך להיות סדר הברכות: "והשיגוך כל הברכות האלה ובאו עליך", וכי לאחר שבאו עדיין צריכות הן להשיגו?

ביאר בזה הנצי"ב מוואלוז'ין:

דרכם של בני אדם שהם תמיד אצים-רצים, דחופים ורדופים לחפש מזלם מהם והלאה; לא ישכילו ולא יבינו - אפשר אם יעמדו על עמדם, מזל וברכה ישיגם במקומם... על כן הבטיחה התורה בכלל הברכות: "ובאו עליך כל הברכות האלה", ואפילו אם אתה תרדוף צל הרים וגבעות, תרוץ ותברח מהברכות - ירדפו אותך 'והשיגוך', מכל מקום ובכל מקום.

ובאותו ענין:

רבי שמחה בונים מפשיסחא היה מספר לתלמידיו:

מעשה ברבי אייזיק ברבי יעקל'ס מקראקא, אחרי הרבה שנים שחי חיי עוני ודחקות, חלם כמה לילות, לילה אחר לילה, שישע לפראג ושם יחפור מתחת הגשר המלכותי וימצא אוצר גדול. כשנשנה החלום פעמים רבות ולא יכל עוד לעמוד בנסיון, קם והתכוון וישם לדרך פעמיו, לפראג העיר.

כיון שהגיע לפראג מיד הלך אל הגשר המלכותי, אבל משמצא כי משמר של חיילים שומרים יום ולילה ליד הגשר, לא הרהיב בנפשו לחפור שם. עשה שם כמה ימים ובכל יום ויום הולך אל הגשר הולך וסובב סביבותיו כל היום וחצי הלילה, אך מחמת אימת המלכות מפחד לחפור וחוזר למלוננו לעומת שבא.

פעם אחת הבחין בו ראש משמר הגשר, וחקרו מה מעשהו כאן, ומה הוא מחפש ליד הגשר? סיפר לו רבי אייזיק כל דבר החלום, שהביאו לכאן מארץ רחוקה.

צחק עליו ראש המשמר ואמר: החלומות שוא ידברון, רק פתי מאמין לדברי חלום. אילו הייתי שוטה כמוך, הייתי גם אני מרחיק נדוד למרחקים, שכן זה כמה לילות שבעל החלומות מטרידני ומצווני לנסוע לעיר קראקא, ולחפור בביתו של

3

4
קל'ס

3

איש יהודי אחד, ששמו אייזיק ברבי יעקל'ס, ואמצא שם תחת התנור אוצר גדול. תאר לעצמך באותה עיר כפי ששמעתי יש בה יהודים לאלפים, ומחציתם שמם יעקל, תאר לעצמך שהייתי צריך להרוס את כל בתי היהודים על מנת למצוא את האוצר החלום.

קם רבי אייזיק, הלך למלונו, ארז חפציו וחזר לביתו. כשהגיע לביתו חפר מתחת לתנור ומצא שם טמון אוצר גדול של דינרי זהב, ונתעשר מאד. והיה מרבה בצדקה לעניים ופיזר לאביונים. אף הוא בנה בית כנסת מפואר בעירו, הנקרא על שמו 'בית הכנסת ר' אייזיק ר' יעקל'ס'.

וכך היה רבי שמחה בונם מוסיף ואומר למאזיניו: ישים כל אחד לב לסיפור זה: דע-שיש דבר שלא תמצאנו בשום מקום, גם לא אצל הצדיק, אף על פי כן, יש מקום ששם תמצאנו: בביתך - בנפשך שלך.

(על התורה)

והקמות לך אבנים. ג' מיני אבנים. אבנים שהקים משה בארץ מואב, אבנים שהקימו בירדן וי"ב אבנים שלקחו מהירדן להר עיבל והקימו שם מזבח. ע"י בגמ' סוטה [וזה דלא כרש"י ד"ת]. אבנים מסמלים למכשולות העומדים בפני בני אדם שסוחמים לפניהם הדרך ומכבידים את צבדוה. וכדי להתגבר על המכשולים יש לשים לב על האבנים שפגענו בהם בדרכנו ועברנו עליהם

וסיף ה' לתת חיל להתגבר על המכשולים העומדים עכשיו לפנינו. וזה מה שעשה משה רבינו ע"ה הקים את האבנים של המדבר והראה להם כמה קושיים עמדו בפניהם בלכתם במדבר בארץ לא זרועה, ארץ צמאון אשר אין בו מים, ארץ מלאה חנינים ועקרבים, בכל זה הושיעם ה' בבאר, במן, ולא כלו שלמותיהם ונעלך לא בלחה מעל רגליך ונכונים הם לעלות אל הארץ כן יתגברו באבנים שיפגשו על דרכם. וגם הירדן סתם בפניהם הדרך ועשה ה' נס ונבקעו מי הירדן והקימו אבנים בירדן, ומהירדן שאבו עוז ועצמה לכיבוש הארץ והקימו שם מזבח (וג' פעמים זה חזקה).

המש"א הכ' ארץ אשר אבונה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת. וע"י רש"י עה"ת ברזל ונחשת נעלך, הם היושבים על הספר שסוגרים את הגבולים בפני האויבים כברזל ונחושת. ארצנו היא מלאה

אבנים, כמה מפשולים והרפתקי עברו עלינו עד שכבשנו ונתיישבנו בארץ אבל אבניה הם פפפפ בכתם לחזקנו ולאמצנו בבטחון בה' כברזל ונחושת.

כן א"י בראשונה ה' ביעור ע"ז בפועל ואח"כ צריכין לדחות מתוכה כחות הרעים שנשתאבו בתוכה, או לשרוף אותם במקומם: ולפי האמור יש ליתן טעם על הברכות והקללות של הר גריזים והר עיבל וכתובת האבנים. דידוע שכל כוחות הסט"א הם מפאת היניקה שיש להם באמצעות החטא שנמצא בישראל ח"ו, ועל ידי אמצעות אותו יחיד החוטא יש להם יניקה מכ"י, וע"ז היו באין הברכות והקללות של הר גריזים ובר עיבל לדחות החטאים מהכלל, ושוב נפסקה חיותם מכ"י שדוגמתה היא א"י, ול"כ ע"ז הם נפליטים מא"י, והוא דוגמת הכשר הגעלה, אך יש עוד כחות חיזוניים שהיו נשתאבים בתוך תוכה של הארץ שלא היו נפליטין, וצריכין לשרפן במקומם ע"י אש התורה, וזהו ענין כתיבת התורה על האבנים, עשו דוממין מתוכרין לארץ ע"י כ"ז כמ"ש ובנית שם מזבח, א"כ כתיבת התורה על האבנים שהן כמו גוף הארץ כענין הכשר ליבון וכמו דאתדכי בר נש במילין דאורייתא, כן אתדכי הארץ ע"י כתיבת התורה על האבנים:

שם חתומה

וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב. יש להתבונן בציווי כתיבת התורה על האבנים מה שלא נמצא בכל התורה שכל הכתיבה היא על הקמר וכאן היא על האבנים, וגם בברכות וקללות של הר גריזים והר עיבל יש להתבונן למה היו נצרכים, כי כבר קבלו עליהם בערבות מואב כל התורה באלה ובשבעה כברש"י (כ"ח ס"ט) בפסוק אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכתוב את כ"י בארץ מואב, שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבעה, עכ"ל, ולמה אחר ביאתם לארץ תיכף הזקיקם שנית:

והראה עפ"י מה שהגדנו במק"א בענין הכשר כלים שיש שני מיני הכשר, הגעלה וליבון. הגעלה ברותחין היא להפליט בליעה האיסור, אך באם הבליעה היתה ע"י אש שנדבקה ונסרכה בתוך תוכו של הכלי שוב אינה נפליטת וצריכין לשרפה במקומה ע"י אש, וכן דוגמתה באדם, יש חטאים שנבלעו באדם וצריכין הגעלה לפלוט הרע שנשתאב בתוכו ע"י תשובה ורתיחת התפלה, כמ"ש (תהלים ל"ט ד') עם לבי בקרבי, וע"י דמעות ורחמים כמ"ש (שם ק"ט קל"ו) פלגי מים יכדו עיני על לא שמרו תורתך, אך יש שנדבקו ונסרכו החטאים בתוך תוכו ע"י אש היצה"ר שעוד אינם נפליטים וצריכין לשרפן במקומם, וזהו (במדבר ל"א כ"ג) כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר, היינו אשא דאורייתא דכתיב (ירמ' כ"ג כ"ט) הלוא כה דברי כאש נאום ה', כמו אש ששורף את הבליעה במקומה, כן התורה שאדם לומד ברשפי אש שורפת את חלקי הרע שנשתאבו בו במקומם, וזהו שאיתא בהאריית'ל שיעקר התשובה הוא עסק התורה, כמו שהליבון הוא למעלה מכל הכשר כלים, וזהו שבזוה"ק (ה"ג פ'): לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במילין דאורייתא, ואף דתשובה מועילה לכל עבירות, אפ"י מרד כל ימינו ועשה תשובה באחרונה אין מוכרין לו שוב רשעו כמ"ש הרמב"ם (בפ"ב מהלכות תשובה), מ"מ עדין צריכין הכשר, ח"ש לא אתדכי מלשון נקיון שיהי נקי מחלקי הרע שנשתאבו בתוכו, ויש שנבלעו בתוכו ע"י אש היצה"ר ולא אתדכי אלא במילין דאורייתא:

והנה בזה"ק דכמקרה ישראל כן מקרה הארץ דכמו ישראל אלמלא נתמרקו במצרים לא ה' משיגים מעלתם הגדולה, כן א"י היתה צריכה מירוק ביד הכנענים בתחילה והיינו כי אין לך הר וגבעה שלא עבדו שם ע"ז וטנופת של ע"ז ה' מירוק להארץ, וזה שנצטוו ישראל על ביעור ע"ז מא"י כמ"ש (דברים י"ב) אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, וגידוע אשרה קודם לביעור הכנענים כבש"ס ע"ז (מ"ה:), ויש לומר דהכשר א"י ה' באופן הכשר טהרת כלים, שבראשונה צריכין להעביר האיסור שעל פני הכלים ואח"כ מכשירין אותם מהבליעה ע"י הגעלה וליבון.

והנה בזה"ק דכמקרה ישראל כן מקרה הארץ דכמו ישראל אלמלא נתמרקו במצרים לא ה' משיגים מעלתם הגדולה, כן א"י היתה צריכה מירוק ביד הכנענים בתחילה והיינו כי אין לך הר וגבעה שלא עבדו שם ע"ז וטנופת של ע"ז ה' מירוק להארץ, וזה שנצטוו ישראל על ביעור ע"ז מא"י כמ"ש (דברים י"ב) אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, וגידוע אשרה קודם לביעור הכנענים כבש"ס ע"ז (מ"ה:), ויש לומר דהכשר א"י ה' באופן הכשר טהרת כלים, שבראשונה צריכין להעביר האיסור שעל פני הכלים ואח"כ מכשירין אותם מהבליעה ע"י הגעלה וליבון.

והנה בזה"ק דכמקרה ישראל כן מקרה הארץ דכמו ישראל אלמלא נתמרקו במצרים לא ה' משיגים מעלתם הגדולה, כן א"י היתה צריכה מירוק ביד הכנענים בתחילה והיינו כי אין לך הר וגבעה שלא עבדו שם ע"ז וטנופת של ע"ז ה' מירוק להארץ, וזה שנצטוו ישראל על ביעור ע"ז מא"י כמ"ש (דברים י"ב) אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, וגידוע אשרה קודם לביעור הכנענים כבש"ס ע"ז (מ"ה:), ויש לומר דהכשר א"י ה' באופן הכשר טהרת כלים, שבראשונה צריכין להעביר האיסור שעל פני הכלים ואח"כ מכשירין אותם מהבליעה ע"י הגעלה וליבון.

והנה בזה"ק דכמקרה ישראל כן מקרה הארץ דכמו ישראל אלמלא נתמרקו במצרים לא ה' משיגים מעלתם הגדולה, כן א"י היתה צריכה מירוק ביד הכנענים בתחילה והיינו כי אין לך הר וגבעה שלא עבדו שם ע"ז וטנופת של ע"ז ה' מירוק להארץ, וזה שנצטוו ישראל על ביעור ע"ז מא"י כמ"ש (דברים י"ב) אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, וגידוע אשרה קודם לביעור הכנענים כבש"ס ע"ז (מ"ה:), ויש לומר דהכשר א"י ה' באופן הכשר טהרת כלים, שבראשונה צריכין להעביר האיסור שעל פני הכלים ואח"כ מכשירין אותם מהבליעה ע"י הגעלה וליבון.

והנה בזה"ק דכמקרה ישראל כן מקרה הארץ דכמו ישראל אלמלא נתמרקו במצרים לא ה' משיגים מעלתם הגדולה, כן א"י היתה צריכה מירוק ביד הכנענים בתחילה והיינו כי אין לך הר וגבעה שלא עבדו שם ע"ז וטנופת של ע"ז ה' מירוק להארץ, וזה שנצטוו ישראל על ביעור ע"ז מא"י כמ"ש (דברים י"ב) אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, וגידוע אשרה קודם לביעור הכנענים כבש"ס ע"ז (מ"ה:), ויש לומר דהכשר א"י ה' באופן הכשר טהרת כלים, שבראשונה צריכין להעביר האיסור שעל פני הכלים ואח"כ מכשירין אותם מהבליעה ע"י הגעלה וליבון.

והנה בזה"ק דכמקרה ישראל כן מקרה הארץ דכמו ישראל אלמלא נתמרקו במצרים לא ה' משיגים מעלתם הגדולה, כן א"י היתה צריכה מירוק ביד הכנענים בתחילה והיינו כי אין לך הר וגבעה שלא עבדו שם ע"ז וטנופת של ע"ז ה' מירוק להארץ, וזה שנצטוו ישראל על ביעור ע"ז מא"י כמ"ש (דברים י"ב) אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, וגידוע אשרה קודם לביעור הכנענים כבש"ס ע"ז (מ"ה:), ויש לומר דהכשר א"י ה' באופן הכשר טהרת כלים, שבראשונה צריכין להעביר האיסור שעל פני הכלים ואח"כ מכשירין אותם מהבליעה ע"י הגעלה וליבון.

והנה בזה"ק דכמקרה ישראל כן מקרה הארץ דכמו ישראל אלמלא נתמרקו במצרים לא ה' משיגים מעלתם הגדולה, כן א"י היתה צריכה מירוק ביד הכנענים בתחילה והיינו כי אין לך הר וגבעה שלא עבדו שם ע"ז וטנופת של ע"ז ה' מירוק להארץ, וזה שנצטוו ישראל על ביעור ע"ז מא"י כמ"ש (דברים י"ב) אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם, וגידוע אשרה קודם לביעור הכנענים כבש"ס ע"ז (מ"ה:), ויש לומר דהכשר א"י ה' באופן הכשר טהרת כלים, שבראשונה צריכין להעביר האיסור שעל פני הכלים ואח"כ מכשירין אותם מהבליעה ע"י הגעלה וליבון.

4

One Nation, All Alone, Under God¹

In the portion of this week's reading which describes the blessings that will come upon Israel, we read one verse that is outstanding by its magnificence: "And all the nations of the world will see that the name of the Lord is called upon you, and they will be afraid of you" (Deuteronomy 28:10).

What does Moses mean when he says that "the name of the Lord is called upon you?" The Talmud (*Berakhot* 6a) quotes an answer by one of the greatest of all sages, Rabbi Eliezer the Great. In a pithy comment of but three words, he says: "*elu tefillin shebarosh*," the "name of the Lord" that is "called upon us" refers to the *tefillin* that we wear upon

the head.

How remarkable! Is that all it takes to frighten away the anti-Semite bent upon a pogrom? Is the *tefillin* worn upon the head really sufficient to neutralize the venom of the anti-Jewish enemy, his plentiful arms and allies?

If we turn to the Talmudic passage from which this quotation is taken, and study it in context, we discover what I believe is the real meaning of the statement of Rabbi Eliezer the Great. Immediately after quoting his response, the Talmud asks: We know that in the *tefillin* of man is written the profession of unity, "Hear, O Israel, the Lord is our God, the Lord is one." But what is written in the *tefillin* that, so to speak, God Himself wears? The answer given is that the *tefillin* of God bear the message: "Who is like unto Your people Israel, one nation upon earth" (1 Chronicles 17:21). As the Rabbis explain: The Lord said to Israel, "You made of Me a unity in the world, so I too will reciprocate and make of you a unity in the world." Our espousal of God's oneness is reciprocated by God's affirming our uniqueness in the world.

Now, reading our original passage in context, we see that "the name of the Lord" refers not to man's but to God's *tefillin shel rosh*! Hence, what the Sages really meant to say is this: What will win respect and inspire awe in others is the Jewish ability to stand alone, to be a "unity in the world," to risk loneliness, to remain secure though friendless, to hold our own if necessary against the entire world. When Jews have sufficient faith in "the name of the Lord" to act on the basis of the confidence that we will remain "one nation upon the earth," then we will survive and we will flourish.

That is true for us as individuals. If we are embarrassed by our Jewishness and fearful of being outsiders and aliens in a non-Jewish culture, if we yield easily to the majority's pressures upon us to conform, then we will deserve no respect for us, because we will have dishonored ourselves. Those pseudo-WASPs, those Jews who would have preferred to be re-born non-Jewish, who do not acknowledge their ethnic origins or religious traditions, are in truth not authentically human. The self-deniers have, as it were, ripped the *tefillin* off the head of God and left themselves both headless and heartless.

What Rabbi Eliezer is telling us is that we must have the courage of our convictions and ignore the pressure of numbers. If you think you are right, if you are convinced that what you are doing is correct and moral, then do not be worried by the fact that most people are against you, that you may look silly, that people will gaze at you as though you came from another world. If you are right, proceed to

(8)

703
17/38

(3)

1 do what is right in your eyes and do not be worried that you offend majority opinion.

Indeed, Rabbi Eliezer the Great himself beautifully exemplified this principle. He was born to a very wealthy father who, like most wealthy fathers, preferred that his son become a well-to-do businessman. But

6 when Eliezer was twenty-two years old he decided that he would rather become a scholar and so, at a relatively advanced age, he made his way to Yavneh and enrolled in the academy of Rabbi Yohanan ben Zakkai. His father was furious at him for abandoning the family business and going into something as impractical as Talmudic scholarship. He made up his (mind, after some time, that he would himself travel to Yavneh and there publicly disinherit his son. When he came to Yavneh, the great teacher Rabbi Yohanan ben Zakkai noticed him and called out to Eliezer, saying: "Amod uderosh," "rise up and deliver the lecture." Eliezer was truly frightened, because he regarded himself as only a beginner disqualified and (unprepared for such a task. But the teacher insisted, and Eliezer delivered a brilliant and scintillating Talmudic lecture. So impressive were his words that the audience gasped and the teacher kissed the student upon the forehead. When Eliezer's father Hyrkanos saw this, he arose and declared that although he had come to disinherit Eliezer, he now wished to announce that he is so overwhelmed that he is going to leave all his money and estate to his son (*Avot DeRabbi Natan* 6:3).

All through his life, Rabbi Eliezer continued to demonstrate this single-minded stubbornness of following what is right no matter who is in the opposition. At one crucial point of his life, when he was already a world-famous teacher and had distinguished students - counting among them no less a figure than Rabbi Akiva - Rabbi Eliezer clashed with his colleagues on a point of law. They declared a certain oven as ritually unclean and, he pronounced it ritually clean. When the matter was taken to a vote and the opposition won, Rabbi Eliezer refused to go along. The matter led to a confrontation, and as a result of Rabbi Eliezer's persistence and his refusal to accede to majority rule he was placed in excommunication - and remained in this ban for many years, until his death. He was beloved by his colleagues and students, revered universally, and yet in order for the *Halakha* to survive they felt it necessary to take this extreme action against him. But he refused to be

budged. The principle he found in the divine *tefillin shel rosh* was something he implemented in his own life.

If this is true for us as individuals, it is certainly true for Israel as a people today. We must be prepared for what is coming upon us. We must recognize that the State of Israel is in for some difficult times in the diplomatic and political world, and possibly even militarily. Israel is more and more facing isolation. It has earned the enmity of the Soviet Union. It is isolated from the Third World who in their recent assembly repeated the ritualistic condemnation of and hatred for Israel. The UN continues treating Israel like a pariah, and the Civil Airlines Organization, which always procrastinates and dawdles when hijackings are carried out against Israeli aircraft, springs into a sudden burst of zealous efficiency when Israel takes action and try to prevent hijacking, without any loss of life or property. Arab oil is now being used, perhaps for the first time, in a deliberate attempt to isolate Israel diplomatically. The energy crisis in the US is exaggerated in order to fall in line with this pressure. Russian-American détente promises no great help for Israel. A weakened presidency leaves Israel in a most difficult position. And, if we are honest with ourselves, we will admit that pleased as we are at having the first Jewish Secretary of State in American history, we are also worried lest he will bend over backwards in an attempt to prove that he is not prejudiced in favor of Israel.

So we must be prepared to remain alone, friendless, and isolated. At times of crisis, it has been our experience for this past quarter century that Israelis usually rally, whereas Diaspora Jews usually cave in. To the dismay of most Israelis, we Jews of the Diaspora panic rather quickly.

(10)
me

So, Israel must certainly continue to seek friends where it can, and we American Jews must use our political influence and clout discretely and wisely. But we must not panic. We must remember that our normal condition is "a people that dwells alone." We must draw strength and not weakness from the knowledge that we are often alone and different in the world. It is during these times of loneliness - when we are "one nation upon the earth," as the statement in God's *tefillin* declares - that we will draw the admiration and respect of others who will appreciate our strength and courage during these periods of solitude, who will

recognize "that the name of the Lord is called upon you," and then we shall prevail.

I do not mean to say that American Jews must offer blind support for every Israeli policy, whether foreign or certainly internal. But if the decision of the Israelis should be to go at it alone, let us not try to move them on the basis of our own inner panic. At such times we must give them strength and not infect them with our weakness.

It is at times of this sort that we must be aware of the principle enunciated in the divine *tefillin* - that we have been, we are, and will probably always remain "one nation upon the earth."

This is our burden and glory, as the Name of the Lord is called upon us. We shall remain one nation all alone, under God.

(11)
מיון
היי

ללכת בדרכיו - *to walk in his ways*. The foundation of our morality is walking in His ways that we imitate God. Man, like God, is often faced with *tohu vavohu* (utter desolation) and he does not know where to begin. He doubts his ability to say *יהי אור*, *Let there be light* (Gen. 1:3). It

seems that the world can never be illuminated, such is the prevailing gloom. Yet man is bidden by the principle of *imitatio Dei* to create, to be a partner in *yetzirah*, fashioning form out of chaos.

Man must be creative in both the material and the spiritual realms. There are diseases to conquer (*verapo yerape*, Ex. 21:19), rivers to control, miseries to extirpate (*vektivshuha*, Gen. 1:28). The Torah tells us that particular territories were assigned to each nation for them to develop according to their creative genius, while *Eretz Yisrael* was assigned to the Jews (32:8-9). Conquering and settling *Eretz Yisrael* are commandments that require creativity.

There is also the mandate to be creative in the spiritual realm. To build a *yeshivah* in inhospitable territory is a form of *yetzirah*. Indeed, education is fulfillment of *and you shall teach them to your sons* (6:7) and is creativity *par excellence*. A formless, undirected child is transformed into a refined Torah scholar. An undisciplined child, without any identity, a *tohu vavohu*, is gradually changed into a spiritual personality. Introducing a child to the Biblical narratives about Abraham and Sarah, and later on to a Talmudic discourse on concepts such as *hazamah* and *hakchashah* (dealing with the exposure of false witnesses) are acts of fashioning a soul, the highest level of *yetzirah*. (*Reflections*, Vol. 1, pp. 26-27)

(12)
יקרא
למשנה
ה

אור משנה עור בדרך כ, יח

מבאר רש"י: הכתוב מדבר במי שהוא "סומא" בדבר, ובא לבקש עצה. על כן המשיא עצה לחברו יזהר לייעץ לו רק עצה טובה והוגנת.

פעם אחת נכנס תלמיד אל הגאון רבי שמחה זיסל זיו, ה"סבא" מקלם, ובקש להתייעץ עמו על עניין חשוב.

ביקש ה"סבא" מאותו תלמיד שישבו ויכנס אליו לאחר תפילת ערבית ורק אז יוכל לתת לו עצה כפי שנתבקש.

בתפילת ערבית - הסביר ה"סבא" - אנו אומרים: "ותקנו בעצה טובה מלפניך", על כן בטרם אייעץ לך מה לעשות אני רוצה לכוון היטב בתפילתי כדי שאוכל לתת לך עצה טובה!

(13)